

Nr 102.

Av herr **Hage**, *angående normerande bestämmelser rörande pension eller understöd åt äldre förmän och arbetare m. fl. vid statens företag.*

Enligt bestämmelserna i kungl. kungörelsen av den 8 november 1918, gällande f. o. m. 1 januari 1918 (S. F. n:o 859) utgår pension till förmän och arbetare, som uppnått 55 levnadsår samt under minst 25 år varit anställd vid statens järnvägsbyggnader, statens vattenfallsverksbyggnadsavdelning eller liknande statens arbetsföretag.

Någon liknande bestämmelse angående pensionsutgående torde däremot ej finnas för förmän och arbetare, vilka fylla ovannämnda ålders- och levnadsvillkor, men vilka under sin anställningstid varit sysselsatta i *andra* statsarbeten, exempelvis fortifikationsarbeten, m. m. Ej heller torde några dylika bestämmelser existera för det ej obetydliga antal arbetare m. fl., vilka under olika delar av sitt liv *omväxlande* arbetat inom ovannämnda statsarbeten.

Ett konstaterande av dessa förhållanden måste, enligt undertecknads uppfattning, kunna motivera, att bestämmelser skapas, syftande till att åstadkomma, att pensionsrätt, i huvudsak överensstämmande med ovan nämnda bestämmelser för järnvägsbyggnadens personal m. fl., stadgas för förmän och arbetare, vilka fylla ovanstående villkor med avseende på ålder och anställning, oavsett vilket statsarbete de varit anställda i.

Det är icke möjligt att här säga, huruvida sådana bestämmelser böra komma till stånd på det sättet, att de förutnämnda bestämmelserna omarbetas, så att de komma att omfatta samtliga arbetaregrupper av här nämnt slag, eller om särskilda författningar böra åstadkommas för resp. arbetaregrupper, i vilket senare fall likväl gemensamma bestämmelser torde vara av nöden att gälla för arbetare, vilka arbetat inom flera olika arbetsområden.

Riksdagen kan naturligtvis ej vara beredd att nu antaga bestämmelser av ovan nämnt slag. En utredning av frågan torde vara nödvändig, innan ett definitivt beslut fattas i densamma. En sådan utredning torde emellertid kunna ske ganska snart.

Det är visserligen sant, att, även utan att pensionsbestämmelser finnas för ovan nämnda arbetarekategorier, kan riksdagen för speciella fall bevilja pensioner, vilket även skett i en mångfald fall. Emellertid torde man å andra sidan kunna säga, att det skulle vara ur flera synpunkter önskligt, att riksdagens sysslande med pensionsfrågor kunde i större utsträckning bli ett fastställande

av principerna för pensioneringen i stället för ett avgörande från fall till fall av pensionsspörsmålen. Med den utveckling, som statsverksamheten nu kommit att taga torde nämligen ett fortsatt praktiserande av det gamla systemet med beviljande av pensioner från fall till fall leda till ett betyngande av riksdagsarbetet, som torde kunna anses olämpligt. Dessa synpunkter torde alltså kunna motivera, att riksdagen fortskrider på den väg, som man en gång slagit in på, då man för ovan nämnda förmän och arbetare vid järnvägsbyggnader m. fl. företag stadgat vissa bestämda pensioneringsföreskrifter, varigenom riksdagen i viss utsträckning befriats från avgörandet av nämnda pensionsfrågor, evad det gäller de rent personliga fallen.

Ännu en anledning föreligger, enligt mitt förmenande, att göra någonting i denna fråga. Det torde nämligen vara så, att de nu gällande otillfredsställande bestämmelserna ofta resultera däruti, att skuldtyngda kommuner med hög uttaxering få helt eller delvis taga på sig försörjningsplikter för arbetare, som så gott som hela sitt liv — kanske med vissa avbrott — arbetat i statens arbeten och vilkas åldersförsörjning borde åvila staten.

Från alla dessa utgångspunkter torde man kunna ha anledning påyrka åstadkommande — efter en skedd utredning — av bestämmelser, vilka stadga pensionsrätt under vissa villkor för gamla utslitna arbetare av ovan nämnt slag, oavsett i vilket statsarbete vederbörande varit anställd. Bestämmelser om en sådan pensionsrätt borde kunna utformas så, att även redan nu orkeslösa arbetare skulle kunna av Kungl. Maj:t tillerkännas pension, om de kunde styrka, att de fyllde vissa krav med avseende på ålder och antal år, som de använts i statens arbeten m. m.

Givetvis skulle — även om dylika normerande bestämmelser komma till stånd, vilka i allmänhet överflyttade rätten att giva pension till Kungl. Maj:t eller eventuellt till lägre myndighet — det likväl kunna finnas ett eller annat fall, då en dylik fråga bleve förd inför riksdagen. Men i allmänhet skulle frågor av detta slag avgöras på sätt nu sker enligt ovannämnda författning av år 1918. Lämpligast skulle väl då vara, att det stadgades, att i de fall, då vederbörande pensionärer varit anställda vid flere verk, skulle frågan om pensionen eller understödet handläggas av det verk, där vederbörande senast varit anställd. Det skulle väl ej heller möta några större svårigheter att i dylika fall på lämpligt sätt fördela kostnaden å resp. statsföretag, om så skulle vara nödvändigt.

Det är visserligen känt, att frågan om pensionering av arbetarepersonalen vid statens verksamhet, bl. a. vid kommunikationsverken, för närvarande är föremål för utredning. Men denna utredning torde främst avse de yngre och medelålders i tjänst varande arbetarna, vilka kunna genom erläggande av avgifter skaffa sig rätten till en någorlunda god pension. Denna motion avser däremot att åstadkomma normerande bestämmelser för de *äldre* arbetare, som stå i begrepp på grund av ålder att lämna statens tjänst eller redan lämnat densamma. För nämnda äldre arbetare är det dubbelt viktigt, att normerande bestämmelser *fortast* komma till stånd. Givetvis är det också ur alla synpunkter bättre, att

normgivande bestämmelser finnas för givande av understöd eller pension till nämnda arbetare, än om beslut i sådana frågor fattas av riksdagen på grund av en tillfällig voteringsmajoritet o. d.

Med hänvisning till denna motivering hemställes alltså,

att riksdagen måtte besluta hemställa till Kungl. Maj:t, att Kungl. Maj:t måtte låta utreda, huruvida, i vilken utsträckning och på vilket sätt normerande bestämmelser, utöver vad nu finnas, kunna och böra åstadkommas för beredande av pension eller understöd åt äldre förmän och arbetare m. fl., vilka under en längre tid varit anställda vid eller arbetat åt statens företag.

Stockholm den 19 januari 1927.

Ernst Hage.
